

DEEL I

PATROONHEILIGEN

David

Paramaribo, heden

Op het moment dat, ergens in zijn vaderland, een envelop met zijn naam erop wordt geopend, bevindt hij zich aan de andere kant van de wereld, in het geboorteland van zijn moeder. Het is de vooravond van zijn zevenendertigste verjaardag. David Leeuwin is zijn naam.

David Leeuwin doorkruist de hal van het statige Hotel Imperial, zijn hakken klakken op de wit-zwartgeblokte vloer, en nu staat hij op de pseudo-chique rode mat voor de ingang. Hij veegt zijn bezwete voorhoofd af met zijn mouw, zijn licht opgezette voeten tintelen. Na (bijna) zevenendertig jaar ervaring met zijn lichaam zou hij toch moeten weten dat het niet bestand is tegen de klamme evenaarshitte. Maar hij houdt van tradities. Het zijn bakens. Een zo'n traditie: op zijn verjaardag koopt hij graag cadeaus voor een ander. Vandaag hoopt hij iets moois te vinden voor zijn moeder, iets van hier voor daar. Hij werpt een blik achterom, naar de overvolle lobby, waar piccolo's doen alsof de koffers die ze torsen helemaal zo zwaar niet zijn, zodat de rood aangelopen bagage-eigenaars ongestoord naar de vier grote klokken boven de massieve ebbenhouten balie kunnen blijven staren – zo laat is het in Paramaribo, Amsterdam, Londen, New York, de wereld hun schouwspel. David wilde in een pensionnetje met krakende deuren en kabbelende straatgeluiden slapen, maar

het tijdschrift sputterde tegen; het zou niet bij zijn reportage passen, en bovendien hadden ze ‘een regeling’ met het hotel. Het hotel moest natuurlijk wel even genoemd worden, voor wat hoort wat.

Hij richt zijn blik weer naar voren, twijfelt even, linksaf de drukte in, of rechtsaf richting parkje. Linksaf. Hij komt in het lome spoor terecht van toeristen die wijzen naar etalages, en glimlacht bij het kinderlijke besef dat hij zich een ingewijde tussen buitenstaanders waant. Het is een geleend gevoel van herkenning dat hij ervaart als hij om zich heen kijkt, maar toch, die herkenning gaat voor zijn gevoel dieper dan de objectieve, door reisgidsen ingefluisterde waarnemingen van zomaar een toerist. Hij passeert het clubje, knikt ze vriendelijk toe. De horloges in de etalage van Chee’s atelier glanzen, verwarmd door zacht middaglicht. Niet geschikt voor zijn moeder, te protserig. Twee uur geeft hij zichzelf nog, dan moet hij zijn stuk naar de redactie sturen. En dan is hij om middernacht officieel jarig. Toblerones, noten, ja, macadamia’s en geen pinda’s, misschien een redelijke netgeen-champagne erbij, en door. Ouder worden is niks om trots op te zijn.

Hij passeert pasgeverfde façades, bloedrood of koortsig geel. Als hij zijn ogen samenknijpt en door de ramen naar binnen kijkt, tussen de katoenen gordijnen door, vangt hij tekenen op van tropisch verval, barsten in de muren, donkere vochtplekken, het zijn net gaten. Een ex zei ooit dat hij gefascineerd was door gaten. Gaten waarin, vroeg hij, maar ze gaf geen antwoord. Misschien liep ze zelfs de kamer uit.

Bij een halfleeg stalletje op een beschaduwde straathoek koopt hij een paarse lelie, een witte roos en een rode bokkenpoot, voor de buffetdame van het hotel, die zo goed is een oogje dicht te knijpen als hij een appel meeneemt van het ontbijtbuffet. Even later koopt hij van een jochie een overrijpe mango. Het vruchtvlies is draderig, David likt

zijn vingers af maar ze blijven plakkerig. Die reportage die hij moet afmaken, wat ziet hij ertegen op. Dat er zo'n niemendal van een stuk voor nodig is geweest om hem hier te krijgen, ver weg van huis maar dichterbij zijn moeder. Dat er een werkreis voor nodig is geweest om te beseffen dat hij helemaal niet weet hoe je dat doet, dichterbij je ouders komen.

Nee, hij moet het pragmatisch bekijken. Stratenmakers maken straten, tafelmakers tafels, dit is nu eenmaal hoe hij al dat gereis van hem bekostigt, hoe hij onderweg blijft, de pen als paspoort. Tweemaal is hem een redacteurschap bij een kwaliteitskrant aangeboden, tweemaal zei hij nee. Uit angst om door de mand te vallen? Ja, maar dat was niet de belangrijkste reden. In een collectief zal hij zijn blik verliezen, om dan op een dag, dat weet hij zeker, tot het besef te komen dat hij iets cruciaals is verloren, iets waar hij zo lang niet aan heeft gedacht dat hij niet eens meer weet wat het is. Een echte journalist leeft in de derde persoon; hij is geen gedupeerde, geen voorvechter, hij is een buitenstaander die op het juiste moment het raam heeft schoongewreven.

Een warme bries speelt door de straten, heel even sluit hij zijn ogen, is hij nergens. Hij blijft wandelen, helemaal tot aan het Onafhankelijkheidsplein, en stapt het kortgesnoeide, dorstige gras op, richting het presidentiële paleis. Op de plek van het beeld van Johan Pengel heeft ooit een beeld van koningin Wilhelmina gestaan, hoort hij een gids vertellen tegen een groepje toeristen, maar dat beeld is kort na de Onafhankelijkheidsverklaring weggehaald, uit angst voor rellen. David kijkt om zich heen, naar de zorgeloze gezichten, de biddende vogels, de stilstand. Steken van schuldgevoel, in zijn maag, zijn borst. Vergoed of niet, het blijft een dure reis, fornuisduur, flatscreenduur. Hij heeft het recht niet om achteloos te zijn. Hij pakt zijn telefoon, sneltoets 1, wordt doorgeschakeld, geritsel, pieptonen.

Dan, de stem van zijn moeder: ‘Hallo? Halloooo?’

Hij is het, David. Zijn echoënde stem doet er lang over om Nederland te bereiken. ‘Ik bel vanaf het Onafhankelijkheidsplein, waarover je vroeger vertelde, weet je nog?’ Een zin die hij onmiddellijk betreurt. Het is alsof hij haar op een foto in een geschiedenisboek heeft gewezen met de vraag: was dit niet jouw leven? Hij weet zeker dat hij haar hoort slikken.

‘Natuurlijk,’ zegt ze. ‘Zo lang geleden is het ook weer niet.’ Een pauze. ‘Zo meteen jarig, zin in? Daar eerder dan hier natuurlijk.’

‘Hoe gaat het met Uxbal?’ Door toeristen geworpen schaduwen schuiven over het paleisgazon. David houdt van schaduwen. Ze kunnen in een flits van een seconde levensgroot worden om vervolgens weer te verdwijnen, zonder dat iemand er een zinnig woord over kan zeggen. En er is niks te vinden dat geen schaduw heeft, geen mens, geen object, geen gebeurtenis.

‘Hij wordt een beetje oud en mopperig, maar ja, wie niet? Kom je snel langs om hem te aaien?’

Zodra hij terug is. ‘Geef je hem niet te veel brokjes?’

‘Overmorgen toch?’

Overmorgen.

‘En lukt het met je stuk?’ De lijn is breekbaar maar houdt stand.

‘Vrijwel af. Hopelijk leest niemand het.’ Om niet te hoeven uitleggen wat hij precies bedoelt, vraagt hij haar snel hoe haar boek loopt.

Gekraak, een onverstaanbare zin. ‘... uitgenodigd op televisie. ... een paar weken. Voor mijn nieuwe kookboek.’

‘Eet het hele land binnenkort mijn moeders pom?’ Het klinkt spottender dan hij het bedoelde, en hij accepteert de tegenwerpingen van zijn moeder, die hij al te goed kent, over een regenachtige dag, appeltje voor de dorst, het voor Surinaamse Nederlanders extra wijde AOW-gat. Twee donkere

wolken, uit het niets verschenen, versperren de zon. Ineens voelt Nederland dichtbij, de naderende herfst, handschoenen, regenplassen, geklaag in bruine kroegen. De stilte duurt te lang. ‘Mama, is er iets?’

‘Hoezo?’

‘Mam?’

‘Je hebt me gevraagd bij je langs te gaan om naar je post te kijken, je kunt me niks verwijten.’

Wat bedoelt ze?

‘In een van de enveloppen zat een voorwerp, iets zwaars. Een moederlijk instinct zei me hem te openen.’

‘Wanneer?’

‘Gisteren. Maakt het uit wanneer?’ Geen nut om boos op haar te worden. Tegen moederlijke instincten is geen zoon opgewassen. ‘Wat zat erin?’

‘Een horloge. Wel een beetje oud. Het metaal kan een poetsbeurt gebruiken. Zal ik dat doen? Kleine moeite.’

‘Wat apart.’

‘Nee, gewoon met zilverpoets.’

‘Hoe bedoel je? En zat er een briefje bij?’

‘Niks.’

‘Valt je iets op? Van welk merk is het?’

‘Op de achterkant is een lamp gegraveerd, een kleine bureaulamp. Eronder staan een paar letters. En het merk, even kijken, Omega. Nou ja, een horloge komt altijd van pas, toch? Je wilt niet dat mensen zeggen dat je een laatkomer bent. En hoe gaat het trouwens met je eczeem? Heb je wel zalf mee? Het staat stil, zie ik nu pas. Ja zeg, dan heb je er helemaal niks aan. Raar ding.’

Hij voelt geen enkele behoefte om haar argwaan te dempen. Waarom eigenlijk niet? ‘Stuur me anders een foto, liefst een beetje scherp. Of doe maar een paar. En kun je het meteen doen, zodra we hebben opgehangen, ben wel benieuwd eigenlijk.’

‘Dan neem ik het even mee naar huis, ja? Zoiets doe ik liever in alle rust.’

‘Je hebt m’n post al geopend, neem hem ook gelijk maar mee.’

‘Je mag je oude moeder niet zo plagen.’

Ze ronden af, ze zegt driemaal ‘kus’, dan is haar stem verdwenen. Hij verlaat het plein, steekt de straat over en passeert gevels en winkelruiten. Zijn hoofd is warm, donzig. Hij blijft staan op een windstille straathoek waar nauwelijks toeristen komen, alsof dit stuk straat net buiten de in de reisboekjes voorgestelde stromen valt. Zijn blik valt op een ouderwetse houten pui, Dublin-groen, en op de bijbehorende etalage, smoezelig en volgestouwd. De etalage van een klokkenmaker. Gepolitoerde skeletklokken, een koekoeksklok, trage pendules.

Dat horloge. Wie heeft hem dat opgestuurd, en waarom? De wie is vaak het waarom, weet hij uit ervaring, en het waarom is vaak de wie. Hij laat het cadeau voor zijn moeder zitten en wandelt terug naar het hotel. Hoe dat gevoel te omschrijven, die aanzwellende sensatie die in je buik begint en steeds verder uitzet, van wanneer iets is begonnen, iets in gang is gezet, al heb je geen idee wat. Een verhaal, ja. Maar welk verhaal – is hij de schrijver, de hoofdpersoon, of een figurant die per ongeluk een postduif heeft onderschept die voor een ander bestemd was? Zijn benen voelen zwaar aan. Wat is het warm. Even doorzetten, hij is bijna bij het hotel. Hij sluit zijn vermoeide ogen. Vlekken in het donker, felle stippen, een barstje licht. Hij opent ze weer. Mensen schieten voorbij, hun gezichten vlekkerig of uitgeveegd. Dicht. Open.

In een tijdsbestek van seconden raken zijn oksels doorweekt, op zijn voorhoofd staat een dun laagje zweet, hij knippert voortdurend met zijn ogen. Daar, het hotel. Hij zwalkt de straat over, getoeter komt nu eens van ver weg dan weer van dichtbij, op de tast richting het hotel, de schuifdeuren

gaan open. Hij kijkt om zich heen. Hier staat hij dan, in de lobby, niet wetend wat te doen, alsof hij verdwaald is op een reusachtig –

Ella

Amsterdam, oktober 1991

Was ik niet eigenlijk verdwaald geraakt, op... op... op een reusachtig schaakbord?

Dat nonsensicale beeld kwam zondagnacht in me op, nadat ik me had ingegraven in de donsdekens, en heel hard probeerde om me niet te ergeren aan Max' grillige geronk. Volgens hem was het bord een of ander vierenzestig velden tellend portaal naar oneindige mogelijkheden, maar ik zag alleen vakjes, randen en grenslijnen. Ik was het bord op gelokt, had m'n ogen uitgekeken, en nu durfde ik er niet meer af, zo zat het, of nou, zat het zo? Maanden had ik het voor me uit geschoven, maar gisteren besloot ik het verwijfsbriefje van de huisarts eindelijk om te zetten in een echte afspraak, een datum. En die datum was vandaag.

Ik zette mijn Gazelle tegen de gevel van het herenhuis dat zich op vijf minuten van de kleuterschool bevond, en bleef treuzelen op de stoep, keek omhoog, kleurloos licht ontsnapte uit een dik wolkendek. Met trillende vingers trok ik aan de koperen bel. Ik had me nog nooit zo anders, zo kinderlijk en om eerlijk te zijn zo ver van huis gevoeld als nu, op de stoep, nauwelijks een halfjaar getrouwd, vlak voor mijn allereerste bezoek aan de psychiater, nadat ik mijn snotterige kind net naar een school had gebracht die maandelijks meer kostte dan mijn ouders vroeger in een jaar verdienden.

Zo moest ik niet denken. Dat was toen en dit is nu, dat was daar en dit is hier.

Hier: Amsterdam. Waar ik de snelste route van Centrum naar Zuid fiets, waar ze bij patisserie Van Avezaath weten welke verjaardagstaart ik kwam halen, waar ik binnen een halfuur drie fietsenmakers zou kunnen vinden, waar ik alle leraren van school bij naam kon noemen, waar ik getrouwd was en een kind op de wereld had gezet. In mijn vroegere buurten kwam ik niet meer. Het leven van vóór David, van vóór Max, was dat van een ander geworden. Ik had de gewoonte mijn oude straten te vermijden, dan fietste ik maar om. Als ik gezichten van vroeger zag, uit mijn beginjaren hier, keek ik weg. Mijn vader belde ik steeds minder vaak. Hij zou zeggen dat mijn stem veranderd was, dat ik andermans woorden gebruikte, dat ik vreemd klonk.

Nee, ik kon niet terug. Wilde niet terug. Vooruit.

Ik had mijn plekje uitgegraven. Ik had het recht gewonnen het woord 'thuis' te gebruiken.

Goed, ons huis was boekhoudkundig gezien niet van mij, maar ik had er een thuis van gemaakt; ik was niet de broodwinner, maar wel degene die het zuurdesembrood bakte, elke zaterdag, terwijl mijn kleuter naar zijn op het eetblad liggende handen staarde. Mijn brood, mijn geur, mijn huis, in onze stad. Onze stad waar het, in andere buurten dan, wemelde van de krakers en demonstranten, met hun hanenkammen en legerdumpfashion, het enige dat iedereen verbond was het collectieve gevoel buitengesloten te worden. Misschien voelde ik me daarom zo'n bedrieger: omdat ik voor dat collectieve gevoel de gemakkelijkste, decadentste, meest individuele oplossing denkbaar had gezocht.

Maar de donkere maanden hadden me nu eenmaal hierheen geleid, naar deze stoep. Max vond het een goed idee dat ik met iemand praatte, en ik voelde me niet langer in staat het verschil tussen een goed en een slecht idee te zien, of dat